

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maria Tyszel

w sprawie z wniosku K.H.,
z udziałem zainteresowanego M.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 lipca 2006 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy K.H. od wyroku Sądu Apelacyjnego w P.
z dnia 14 września 2005 r., sygn. akt III AUa .../04,

odrzuca skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Prawomocnym wyrokiem z dnia 14 września 2005 r., Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. oddalił apelację K. H. i M.S. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Z. z dnia 25 września 2003 r., oddalającego ich odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. z 31 marca 2003 r. stwierdzającej, że wnioskodawca K. H. od dnia 1 maja 2001 r. nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy u M.S.. Sąd Apelacyjny uznał za prawidłowe ustalenia Sądu pierwszej instancji i jego ocenę prawną, iż umowa o pracę zawarta pomiędzy wnioskodawcą, a zainteresowanym była nieważna, ponieważ zmierzała do obejścia prawa.

W piśmie nazwanym skargą kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, pełnomocnik K.H. zarzucił Sądowi drugiej instancji niewłaściwe zastosowanie art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. „poprzez przyjęcie, że umowa o pracę zawarta między K.H. i M.S. zmierzała do obejścia prawa”, a stanowisko Sądu jest sprzeczne z ustalonym stanem faktycznym, bowiem zgodnie z ustaleniami faktycznymi „K.H. wykonywał na rzecz M.S. szereg czynności, które zasługują na określenie ich mianem świadczenia pracy”. Autor skargi wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego „poprzez wydanie wyroku ustalającego, że wnioskodawca K.H. od 1.05.2001 r. podlega ubezpieczeniu społecznemu na podstawie umowy o pracę zawartej z Firmą Handlowo-Usługową „A.” M.S.”. Wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania, skarżący wskazał, że jest ona „oczywiście uzasadniona”, ponieważ „Sąd II instancji wydał zaskarżony wyrok, dzieląc w przeważającej części ustalenia i rozważania Sądu I instancji”, a nadto „w sprawie występuje zagadnienie prawne – czy występowanie dwóch osób wobec siebie w podwójnej roli tj. pracodawcy i pracownika uniemożliwia – w sytuacji takiej jaka zaistniała pomiędzy K.H. i M.S. – istnienie podporządkowania, co jest cechą charakterystyczna stosunku pracy”.

Sąd Najwyższy dokonując, stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., wstępnej oceny skargi kasacyjnej wziął pod uwagę co następuje:

Od początku orzekania kasacyjnego, Sąd Najwyższy wyjaśnia, że kasacja, a według aktualnego stanu prawnego – skarga kasacyjna nie jest zwykłym środkiem odwoławczym, powtórną apelacją, lecz szczególnym środkiem zaskarżenia, a Sąd Najwyższy nie jest sądem powszechnym, zwykłej, trzeciej instancji. Ograniczenia możliwości jej wniesienia wynikają nie tylko z wyłączeń przedmiotowych, lecz również z art. 398⁴ k.p.c., określającego wymagania formalne, jakim powinien odpowiadać ten ściśle prawny środek zaskarżenia. Stosownie do jego § 1 pkt 3 skarga kasacyjna powinna zawierać „wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie”. Wniesiona w sprawie skarga nie czyni zadość temu wymaganiu, ponieważ przedstawiono w niej wyłącznie ocenę skarżącego, że jest „oczywiście uzasadniona” oraz, że „w sprawie występuje zagadnienie prawne”. Uzasadnienia swojej konstatacji skarżący nie przedstawił. Sąd Najwyższy przypomina więc, że wymaganie z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. zastąpiło od dnia 6

lutego 2005 r. – dnia wejścia w życie ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego... (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), powinność przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji, wynikającą z poprzednio obowiązującego art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. Biorąc pod uwagę podobieństwo pomiędzy przedstawieniem okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji, a uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy uważa, że co do warunków, jakimi winien charakteryzować się ściśle prawny środek zaskarżenia, kierowany do Sądu Najwyższego, nie bezpośrednio przez strony postępowania, lecz za pośrednictwem działających w ich imieniu zawodowych pełnomocników procesowych, zachowuje swą aktualność bogate, wielokrotnie publikowane, orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zatem, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania winno powoływać się na przesłanki zawarte w treści art. 398⁹ § 1 k.p.c., które pozwalają Sądowi Najwyższemu na dokonanie przedsądu, czyli oceny skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia prawomocnych orzeczeń sądowych, służącego ujednoliceniu orzecznictwa sądów powszechnych, pod kątem przydatności rozstrzygnięcia zapadłego w wyniku rozpoznania konkretnej skargi kasacyjnej, dla przyszłej praktyki sądowej. Temu wymaganiu nie czyni zadość powołanie się skarżącego na to, że wniesiona w sprawie skarga jest „oczywiście uzasadniona bo zarówno Sąd I jak i II instancji wydając wyrok naruszyły prawo materialne...”. Nie znajduje uzasadnienia w przepisach odnoszących się do skargi kasacyjnej przekonanie jej autora, że wystarczającym jest sformułowanie przez pełnomocnika sporządzającego skargę przesłanek warunkujących jej przyjęcie do rozpoznania, natomiast prawna argumentacja ich trafności należy do Sądu Najwyższego. Ocena, czy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona – stosownie do art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – należy do Sądu Najwyższego, bowiem to Sąd Najwyższy jest adresatem tej normy prawnej, natomiast powinnością pełnomocnika wnoszącego tę skargę jest sporządzenie jej w sposób odpowiadający wszystkim wymaganiom formalnym wskazanym w, adresowanym do pełnomocników, art. 398⁴ k.p.c. Powołanie się na to, że skarga jest „oczywiście uzasadniona” może być przesłanką jej przyjęcia do rozpoznania, lecz jest przesłanką skuteczną tylko wówczas, gdy ta oczywistość zostanie w

skardze uzasadniona, czyli poparta stosownym wywodem prawnym. (Por. uzasadnienie uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz Izby Cywilnej z dnia 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02, OSNP 2003 Nr 15, poz. 346). Wprawdzie orzeczenie to dotyczyło „oczywistości naruszenia prawa”, jednakże przedstawiony wywód prawny ma zastosowanie także w aktualnym stanie prawnym do wymagania z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd Najwyższy zwraca też uwagę, że stwierdzenie w skardze: „zaskarżone orzeczenie narusza prawo materialne” nie jest przesłanką przyjęcia kasacji, lecz elementem przytoczenia podstawy kasacyjnej. Podkreślić należy, że nie jest naruszeniem żadnego przepisu postępowania wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia opartego „w przeważającej części o ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji”.

Przedstawione w skardze, a zacytowane wyżej „zagadnienie” nie tylko jest pozbawione wyvodu prawnego jakiego wymaga, lecz nie jest zagadnieniem prawnym, lecz skierowanym do Sądu Najwyższego pytaniem o poprawność dokonanej przez Sąd Apelacyjny subsumcji stanu faktycznego przyjętego za podstawę zaskarżonego wyroku do wskazanej normy prawnej, jest więc pytaniem o jego poprawność. Sąd Najwyższy przypomina, że od początku orzekania kasacyjnego konsekwentnie wyjaśnia, że pozorność umowy jest okolicznością faktyczną i takie ustalenie, w jakimkolwiek aspekcie, nie podlega kontroli kasacyjnej w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego (por. wyroki: z 27 stycznia 1997 r., I CKN 51/96, a także z 6 listopada 1996 r., II UKN 9/96 – OSNP 1997 r., nr 11, poz. 201).

Tak więc, w sposób sprzeczny z istotą postępowania kasacyjnego, wnoszący rozpoznawaną skargę kasacyjną, zamiast wypełnienia wymagań, jakie ustawodawca nałożył na osoby uprawnione do jej wniesienia, poprzestał na arbitralnej ocenie naruszeń prawa zarzucanych Sądowi drugiej instancji, natomiast przedstawienie argumentacji prawnej uzasadniającej tę ocenę – pozostawił Sądowi Najwyższemu. Takie sformułowanie skargi stwarza jedynie pozór przedstawienia uzasadnienia wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania. Subiektywne przekonanie skarżącego o naruszeniu prawa przez Sąd drugiej instancji nie zostało wymienione w enumeratywnym katalogu przesłanek, warunkujących rozpoznanie skargi

kasacyjnej, a zatem z woli ustawodawcy nie może być przesłanką przyjęcia jej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 października 2005 r., II CZ 89/05).

Wprawdzie już ta wadliwość, stosownie do art. 398⁶ k.p.c., decyduje o niedopuszczalności ocenianej skargi, jednakże Sąd Najwyższy nie może nie zwrócić uwagi na to, że nie odpowiada ona także wymaganiu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. w zakresie przytoczonej podstawy kasacyjnej. Naruszenie przepisów prawa materialnego – zdaniem skarżącej – nastąpiło „poprzez przyjęcie, że umowa o pracę (...) zmierzała do obejścia prawa”. Od początku orzekania kasacyjnego, czyli od ponad dziewięciu już lat, Sąd Najwyższy konsekwentnie wyjaśnia, że nagminne używanie w kasacjach zwrotu: „przez co doszło” do naruszenia prawa materialnego lub procesowego nie jest samo przez się ani konkretyzacją podstawy kasacyjnej, ani jej uzasadnieniem. Tak sformułowany zarzut uniemożliwia weryfikację jego zasadności, powodując niedopuszczalność kasacji (postanowienie z dnia 22 maja 1997 r., II UKN 135/97 – notka OSNAPIUS 1998 r. nr 3, poz. 9). Zastąpienie zwrotu „przez co doszło” zwrotem „poprzez przyjęcie” jest bez znaczenia prawnego, skoro zarzut naruszenia prawa materialnego został podniesiony w zestawieniu ze stanem faktycznym odmiennym od przyjętego za podstawę zaskarżonego wyroku, zamiast wykazania wywodem prawnym błędnej wykładni wskazanych przepisów lub ich niewłaściwego zastosowania – stosownie do art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał, że podjęta w kasacji krytyka ustaleń faktycznych sądu drugiej instancji, bez wykazania, że zostały dokonane z naruszeniem konkretnych przepisów postępowania i to z naruszeniem, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy – jest bezskuteczne. (Por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 8 maja 1997 r., II CKN 99/97). Ponadto, również i wniosek kasacyjny został sformułowany w sposób sprzeczny z zasadami orzekania kasacyjnego. Zarówno w skardze kasacyjnej, jak i w piśmie ją uzupełniającym, ostatecznie jest to bowiem wniosek: „o zmianę zaskarżonego wyroku i zmianę poprzedzającego go wyroku poprzez wydanie wyroku ustalającego, że wnioskodawca (...) podlega ubezpieczeniu społecznemu na podstawie umowy o pracę...”. Autor skargi przeoczył, że – stosownie do art. 398⁴ § 1 pkt 4 i 398¹⁶ k.p.c.

– Sąd Najwyższy może orzec co do istoty sprawy tylko po uchyleniu zaskarżonego, prawomocnego orzeczenia.

Omówione mankamenty w zakresie niemal wszystkich formalnoprawnych wymagań, jakie ustawodawca przypisał skardze kasacyjnej uwłaczają nie tylko powadze Sądu Najwyższego, lecz przede wszystkim godności zawodu prawniczego wykonywanego przez pełnomocnika, ponieważ świadczą albo o jego niedbałości albo o nieporadności wynikającej z niedostatku wiedzy profesjonalnej. Sąd Najwyższy po raz kolejny przypomina swe stanowisko wyrażane, od początku wprowadzenia orzekania kasacyjnego, że pismo procesowe sporządzone wprawdzie przez osobę uprawnioną, wykonującą zawód prawniczy o najwyższych kwalifikacjach, lecz z wadami w zakresie elementów konstrukcyjnych kasacji, a w aktualnym stanie prawnym skargi kasacyjnej, jest tylko pozorem tego ściśle prawnego środka zaskarżenia. Taka skarga jest niedopuszczalna z innych przyczyn, o jakich stanowi art. 398⁶ § 2 k.p.c., podlega więc odrzuceniu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów i art. 398⁶ § 3 i 4 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.